

БОЛОВСРОЛЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ХУУЛИЙН ТӨСӨЛД ХИЙСЭН ЗАРДЛЫН ТООЦООНЫ ТАЙЛАН

Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 18 дугаар зүйлийн 18.1 дэх хэсэгт “Хууль тогтоомжийн төслийг баталснаар тухайн хууль тогтоомжийн үйлчлэх хүрээнд хамрагдах иргэн, хуулийн этгээд, төрийн байгууллагын үйл ажиллагаанд үүсэх зардлын тооцоог тухай бүр гаргаж, зардал, үр өгөөжийн харьцааг энэ хуулийн 12.1.4-т заасан аргачлалын дагуу тодорхойлно.” гэж заасны дагуу Боловсролын тухай хуулийн нэмэлт, өөрчлөлтийн хуулийн төсөл батлагдсанаар үйл ажиллагаанд үүсэх зардлыг Монгол Улсын Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолын 4 дүгээр хавсралтаар батлагдсан “Хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдон гарах зардлын тооцоо хийх аргачлал”-ын дагуу урьдчилсан байдлаар тооцлоо.

Нэмэлт, өөрчлөлтийн хуулийн төсөл батлагдан хэрэгжиж эхэлснээр төрийн байгууллага, хуулийн этгээд болон хувь хүнд хир хэмжээний зардал үүсэх магадлалыг урьдчилан гаргах зорилготой. “Боловсролын тухай хуулийн нэмэлт өөрчлөлтийн хуулийн төсөл” дэх зохицуулалтууд нь хуулийн этгээд болон иргэнд шинээр зардал үүсэхгүй болно.

Хуулийн төслөөр зөвхөн шинээр бий болж буй үүрэгтэй холбогдох зардал тооцоогдож байгаа тус бодит статистик тоо баримтыг шууд ашиглах боломжгүй тохиолдлыг ижил төстэй ажил үйлчилгээнд тулгуурлан аргачлалын 2.5.2 дахь заалтад үндэслэн баримжаалан тохиолдлын тоог тогтоосон болно.

НЭГ. ТӨРИЙН ЗАХИРГААНЫ БАЙГУУЛЛАГЫН ЗАРДЛЫН ТООЦОО

Энэ бүлэгт “Боловсролын тухай хуулийн нэмэлт, өөрчлөлтийн хуулийн төсөл”-ийн төрийн захиргааны байгууллагад үүрэг оногдуулсан зохицуулалтууд нь тухайн байгууллагад үүсэх ачаалал, зардлын хэмжээг урьдчилан тооцох нь тухайн зохицуулалтыг хэрэгжүүлэх төсөв, санхүүжилтийн хэмжээ, хэрэгцээ, шаардлагыг тогтооход оршино.

Зардлыг тооцохдоо дараах үе шаттайгаар гүйцэтгэлээ. Үүнд:

1. Байгууллагын гүйцэтгэх үүрэг буюу ажил, үйлчилгээг тодорхойлох- нэмэлт төсөв, санхүүжилт гарахгүй учир зардал тооцоолох шаардлагагүй
2. Гарах зардлыг урьдчилан тооцоолох- нэмэлт төсөв, санхүүжилт гарахгүй учир зардал тооцоолох шаардлагагүй
3. Зардлыг нэгтгэн тооцох- нэмэлт төсөв, санхүүжилт гарахгүй учир зардал тооцоолох шаардлагагүй

4. Хувилбарыг нягталж, үр дүнг танилцуулах- нэмэлт төсөв, санхүүжилт гарахгүй учир зардал тооцоолох шаардлагагүй

1.1 Байгууллагын гүйцэтгэх үүрэг буюу ажил, үйлчилгээг тодорхойлох

Аймаг, Нийслэлийн Боловсролын газар Боловсролын тухай хуулийн нэмэлт, өөрчлөлтийн хуулийн төслөөр дараах чиг үүргийг нэмж гүйцэтгэхээр байна. Үүнд:

1. Орон нутгийн өмчийн ерөнхий боловсролын сургууль, цэцэрлэгийн захирал, эрхлэгчийг сонгон шалгаруулж томилох /хуулийн төслийн 28¹.1.7-т заалт/
2. Орон нутгийн өмчийн ерөнхий боловсролын сургууль, цэцэрлэгийн захирал, эрхлэгчийг тэдгээрийн үр дүнгийн гэрээний хэрэгжилтийг дүгнэн чөлөөлөх /хуулийн төслийн 28¹.1.7-т заалт/

1.2 Ажил үйлчилгээг гүйцэтгэх хүний нөөцийг тодорхойлох

Аймаг, Нийслэлийн Боловсролын газарт хүлээлгэсэн үүрэг тус бүрийг гүйцэтгэхэд зайлшгүй шаардлагатай нэмэлт хүний нөөцийн шаардлагагүй.

1.3 Гарах зардлыг урьдчилан тооцоолох

Сум, дүүргийн засаг даргад байсан чиг үүргийг аймаг, нийслэлийн боловсролын газар руу шилжүүлэх нь хүний нөөц, техник, урсгал зардал зэрэг холбогдох ямар нэгэн зардал гарахгүй тул тооцоолол хийх боломжгүй юм.

Аймаг нийслэлийн боловсролын газар нь тус сонгон шалгаруулалтыг одоо үйлчилж буй хуулийн хүрээнд хийдэг байсан учир улсын төсвөөс холбогдох нэмэлт зардал гаргах шаардлагагүй.

1.4 Зардлыг нэгтгэн тооцох

Гарах зардлыг урьдчилан тооцоолох боломжгүй тул нэгтгэсэн тооцоо гарахгүй.

1.5 Хувилбарыг нягталж, үр дүнг танилцуулах

Аймаг, нийслэлийн Боловсролын газар тус чиг үүргийг гүйцэтгэх учир нэмэлт хүний нөөц болон холбогдох зардал гарах шаардлагагүй.

БОЛОВСРОЛЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ ТӨСЛИЙН ХЭРЭГЦЭЭ, ШААРДЛАГЫГ УРЬДЧИЛАН ТАНДСАН ТУХАЙ ТАЙЛАН

Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолын 1 дүгээр хавсралтаар баталсан “Хууль тогтоомжийн хэрэгцээ, шаардлагыг урьдчилан тандан судлах аргачлал”-ын дагуу Боловсролын тухай хуульд тандан судалгаа хийв.

Боловсролын тухай хуулиар зохицуулах харилцаа нь Хууль тогтоомжийн¹ хэрэгцээ, шаардлагыг урьдчилан тандан судлах /цаашид “урьдчилан тандан судлах” гэх/ аргачлалын 1.3-т заасан хүрээнд хамаарахгүй тул урьдчилан тандан судлах ажиллагааг тус Аргачлалын 2.1-т заасан үе шатны дагуу хийж гүйцэтгэлээ.

Гарчиг

НЭГ. Асуудалд дүн шинжилгээ хийх

1.1. Асуудлын хамрах хүрээ

Боловсрол тухай хуулийг боловсронгуй болгох бусад хууль тогтоомжид нийцүүлэн одоогийн хэрэгжиж буй хуулиа сайжруулах талаар судалгааг Үндэсний эрх зүйн баримт бичгүүдэд судалгаа шинжилгээг хийсэн.

Мөн Боловсролын тухай хуулийн нэмэлт, өөрчлөлтийн төсөл боловсруулахтай холбогдуулан орон нутгийн багш нарын дунд хэлэлцүүлэг зохион байгуулж санал авч сургуулийн захирал, цэцэрлэгчийн эрхлэгч нараас гаргасан санал, хүсэлт зэргийг судалж энэхүү судалгааг хийсэн болно.

Эрх зүйн зохицуулалтын талаар:

Боловсролын тухай хуульд 2018 оны 06 дугаар сарын 21 өдрийн нэмэлт өөрчлөлтөөр **1 дүгээр зүйл.Боловсролын тухай хуулийн 31 дүгээр зүйлд доор дурдсан агуулгатай дараах хэсэг, заалт нэмсүгэй:**

1/31 дүгээр зүйлийн 31.1.12 дахь заалт:

“31.1.12.аймаг, нийслэлийн боловсролын газрын сонгон шалгаруулалтын дүнг үндэслэн ерөнхий боловсролын сургуулийн захирал, цэцэрлэгийн эрхлэгчийг томилох, тэдгээрийг үр дүнгийн гэрээний хэрэгжилт болон аймаг, нийслэлийн боловсролын газрын саналыг үндэслэн чөлөөлөх;”

2/31 дүгээр зүйлийн 31.2 дахь хэсэг:

“31.2.Дүүргийн Засаг дарга тухайн дүүргийн боловсролын хэлтсийн даргыг нийслэл дэх Төрийн албаны салбар зөвлөлийн сонгон шалгаруулалтын дүнг үндэслэн нийслэлийн боловсролын газрын даргатай зөвшилцөн томилж, чөлөөлнө” гэх нэмэлт өөрчлөлт оруулж баталж мөрдүүлсэн нь өнөөдрийг хүртэл хүчин төгөлдөр үйлчилж байна.

¹Монгол улсын Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолын нэгдүгээр хавсралт.

Дээрх зохицуулалт нь Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Нэгдүгээр зүйлд заасан төрийн үйл ажиллагааны үндсэн зарчим болох хууль дээдлэх зарчим болон Төрийн албаны тухай хуульд заасан зарчмуудтай нийцэхгүй байна.

Тухайлбал тус хуулийн нэмэлт өөрчлөлт нь сум, дүүргийн засаг даргад төрийн захиргааны шууд харьяалалд хамаарах ерөнхий боловсролын сургуулийн захирал, цэцэрлэгийн эрхлэгч болох удирдах албан тушаалтныг шууд томилох, чөлөөлөх эрх олгохоор зохицуулсан байна.

Төрийн албаны тухай 7 дугаар зүйлийн 7.1.2-т “Мэргэшсэн, тогтвортой байх”, 7.1.3-т “улс төрийн албан хаагчаас бусад төрийн албан хаагч улс төрийн нам, эвслийн үйл ажиллагаанаас ангид байх” зарчмуудыг төрийн албан хаагчийг томилох, чөлөөлөхдөө баримтлах ёстой.

Гэтэл ерөнхий боловсролын сургуулийн захирал, цэцэрлэгийн эрхлэгчийг Аймаг, нийслэлийн боловсролын газрын сонгон шалгаруулалтыг үндэслэн томилох, тэдгээрийг үр дүнгийн гэрээний хэрэгжилт болон аймаг, нийслэлийн боловсролын газрын саналыг үндэслэн чөлөөлөх заалт нь Төрийн албаны тухай хуулийн зарчимтай зөрчилдөж байна.

Ерөнхий боловсролын сургуулийн захирал, цэцэрлэгийн эрхлэгчийн эрх зүйн байдлыг Төрийн тухай хуулийн дүгээр зүйлийн 4.3.Үйлчилгээний албан тушаал эрхэлдэг төрийн албан хаагчийн эрх зүйн байдлыг Хөдөлмөрийн тухай хууль, энэ хууль болон хууль тогтоомжийн бусад актаар тогтооно гэж заасан.

Иймд төрийн үйлчилгээний албан тушаалтны эрх зүйн байдлыг төрийн албаны тухай хуулийн зарчим үйлчлэх ёстой.

Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны 52 дугаар тогтоолоор баталсан “Алсын хараа -2050” Монгол улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогын баримт бичгийн 1 дүгээр хавсралтын Зорилт 2.1. I үе шатны 3-т заасан “Суралцагчийн хөгжлийн хэрэгцээ, шаардлагыг хангасан, бүтээлч, чадварлаг багш, хүний нөөцөөр хангана”, Зорилт 5.4 I үе шатны 1-т “Чадахуйн зарчимд суурилсан, мэргэшсэн төрийн алба төлөвшсөн байна”, 2-т “Сонгуулийн үр дүнгээс үл хамааран төрийн албан хаагч тогтвортой ажиллах нөхцөл бүрдэж, төрийн албаны шатлан дэвшүүлэх тогтолцоо боловсронгуй болсон байна” тусгасан.

Үүний дагуу Улсын Их хурлаас үүнтэй уялдуулан 2021-2030 онд энэхүү хөгжлийн бодлогын хүрээд хууль батлан гаргах, шинэчлэн найруулах, нэмэлт өөрчлөлт оруулах зайлшгүй шаардлага бий болж байна.

1.2. Тухайн асуудлаар эрх, хууль ёсны ашиг сонирхол нь хөндөгдөж буй этгээдүүд

Одоогийн үйлчилж байгаа Боловсролын тухай хуульд Монгол Улсад бүртгэлтэй, аж ахуй эрхэлж байгаа ашгийн төлөө болон ашгийн төлөө бус хуулийн этгээд, хувь хүн, Төрийн захиргааны байгууллага буюу Засгийн газрын агентлаг,

аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн нутгийн захиргааны байгууллагууд болон аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн төлөөлөгчдийн хурал хамаарч байна.

Боловсролын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулснаар сум, дүүргийн засаг дарга Захиргааны ерөнхий хуулийн 5 дугаар зүйлд заасан Захиргааны байгууллага бөгөөд хуулийн үйлчлэлд хамааруулна.

Эдгээр байгууллага, түүний албан тушаалтнууд Монгол Улсын Өрсөлдөөний тухай хууль тогтоомжийг мөрдөх бөгөөд тэдгээрийн эрх, ашиг сонирхол шууд хөндөгдөхгүй.

1.3. Тухайн асуудал үүссэн шалтгаан, нөхцөл

Тандан судлах ажлын хүрээнд боловсролын салбарын хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэхэд гарч буй саад, бэрхшээлийг тус тус судалж, сургуулийн удирдлага, багш нарын төлөөллийн дунд хэлэлцүүлэг зохион байгууллаа.

Иймээс судалгааны дүнг үндэслэж, Боловсролын тухай хуулийг Монгол Улсын Үндсэн хууль болон бусад хуульд, практик, дээр дурдсан бэрхшээлүүдэд тулгуурлаж хуулийг шинэчлэх зайлшгүй шаардлагатай байна гэж үзлээ.

ХОЁР. Асуудлыг шийдвэрлэх зорилго

2.1. Гол зорилго, зорилт

Энэхүү үнэлгээний тайлангийн нэгд заасан асуудлыг шийдвэрлэх хэрэгцээ шаардлага урган гарч байгаатай холбогдуулан Аргачлалын 4-т заасны дагуу асуудлыг шийдвэрлэх ерөнхий зорилгыг дараах байдлаар тодорхойлж байна.

Зорилт:

1. Боловсролын салбарын эрх зүйн зохицуулалтыг нийгмийн хэрэгцээ, шаардлага болон нийгмийн харилцаанд үүсч болох улс төрийн ашиг сонирхлын зөрчил урьдчилан сэргийлэх, боловсролын асуудал эрхэлсэн байгууллага чадваржих, бие даан үйл ажиллагаа явуулах эрх зүйн орчин бэхжүүлнэ.

2. Боловсролын тухай хуулийн зохицуулалтыг Монгол Улсын Үндсэн хууль болон бусад хуулийн агуулга, зарчимд нийцүүлэн уялдуулах.

ГУРАВ. Асуудлыг зохицуулах хувилбарууд, тэдгээрийн харьцуулалт

3.1. Асуудлыг зохицуулах хувилбарууд

Энэхүү үнэлгээний тайлангийн Нэгд заасан асуудлыг шийдвэрлэх боломжтой хувилбаруудыг тогтоож, Аргачлалын 5-д заасны дагуу “зорилгод хүрэх байдал” буюу Боловсролын салбарын төрийн байгууллагын албан хаагчдын хууль зүй, эдийн засаг, нийгэм, улс төрийн зэрэг баталгааг манай улсын эдийн засгийн өнөөгийн нөхцөл байдалд нийцүүлж, чиг үүргээ хууль ёсны дагуу хэрэгжүүлэх нөхцөл бололцоог сайжруулах, хуулиар зохицуулаагүй харилцааг зохицуулах, хуулийн оновчгүй зохицуулалтаас үүдэлтэй бэрхшээлийг арилгах зорилгоор шийдлийг

сонгох хувилбарыг Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 25 дугаар зүйлийн 25.1.3 дахь хэсэг, Хууль тогтоомжийн хэрэгцээ шаардлагыг урьдчилан тандан судлах аргачлалд тус тус заасны дагуу Боловсролын тухай хуулийг нэмэлт, өөрчлөлт боловсруулах шаардлагатай гэж үзэж байна.

Асуудалд дүн шинжилгээ хийх явцад хуулийг нэмэлт, өөрчлөлт оруулахгүйгээр асуудлыг шийдвэрлэх гарцуудын талаар тодорхой судалгаанууд хийгдсэн.

- “Тэг” хувилбар буюу нэмэлт өөрчлөлт оруулахаас татгалзах. Энэ тохиолдолд өнөөгийн мөрдөж буй эрх зүйн зохицуулалтын хүрээнд ажиллахыг ойлгох бөгөөд одоогийн мөрдөж буй хуулийн зарим заалт хэрэгжихэд бусад хуультай зөрчилдөх, хэрэгжүүлэхэд хүндрэлтэй байгаа ба боловсролын асуудал эрхэлсэн төрийн байгууллагын эрх зүйн чадамж, өнөөгийн нийгмийн нөхцөл байдалд нийцээгүй, сургууль, цэцэрлэгийн тогтвортой үйл ажиллагаа явуулах орчинг сайжруулах боломжгүй, хуулийн зохицуулалтын хийдэл, зөрчилдөөн хэвээр байна. Хуулийн хэрэгжилт зөрчилдөөнтэй байгаа нь боловсролын орчин, улмаар Монгол улсын суурь боловсрол, хүмүүжилд сөргөөр нөлөөлж байна.
- Хэвлэл мэдээлэл болон бусад арга хэрэгслээр дамжуулан олон нийтийг соён гэгээрүүлэх. Одоогийн мөрдөж буй Боловсролын тухай хууль нь хэвлэл мэдээллээр хэрэгсэл, болон бусад хэрэгслээр авах боломжтой боловч ерөнхий боловсролын сургууль, цэцэрлэгийн удирдлага, үйл ажиллагааг сайжруулах хараат бус байх зохицуулалт хандах боломжгүй байна.
- Зах зээлийн механизмаар төрөөс зохицуулалт хийх. Боловсролын үйл ажиллагааны зах зээлийн механизмын дагуу явагдах боломжгүй бөгөөд Монгол Улсын Үндсэн хуулт болон бусад хуулиар боловсрол олгох үйл ажиллагаа төр хариуцах зохицуулалттай. Хэдий хувийн хэвшлийн сургуулийн үйл ажиллагааг хуулиар нээлттэй олгосон боловч төрийн болон орон нутгийн өмчийн сургууль, цэцэрлэгт хуулийн зохицуулалт оруулах зайлшгүй шаардлагатай юм.
 - Төрөөс санхүүгийн интервенц хийх.Төрөөс санхүүгийн интервенц хийх буюу шууд мөнгөн хэлбэрийн дэмжлэг үзүүлэх аргаар зохицуулах боломжгүй юм.
- Төрийн бус байгууллага, хувийн хэвшлээр тодорхой чиг үүргийг гүйцэтгүүлэх. Монгол улсын Засгийн газрын тухай хуульд “Засгийн газар нь төрийн гүйцэтгэх байгууллагын тодорхой чиг үүргийг холбогдох хууль, түүнд үндэслэсэн Засгийн газрын шийдвэр, гэрээний үндсэн дээр Засгийн газрын бус байгууллагад хариуцуулан гүйцэтгүүлж болно...” гэж заасан байдаг боловч зах зээлийн төрийн болон орон нутгийн өмчийн ерөнхий боловсролын сургууль, цэцэрлэгийг орхигдуулж болохгүй юм.

- Захиргааны шийдвэр гаргах. Боловсролын байгууллагын дотоод үйл ажиллагаа өөрийн өвөрмөц онцлог бүхий олон талт харилцаа юм. Үүний дагуу боловсролын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага тухайн салбарын асуудлыг шийдвэрлэх, сайжруулах үүднээс тухайн байгууллагын удирдах албан тушаалтныг томилох,чөлөөлөх нь илүү үр дүнтэй юм.
- Хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах. Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 5.1-т заасны дагуу хуулийн нэмэлт, өөрчлөлтийн төсөл боловсруулан хууль тогтоомжийн хоорондын уялдаа холбоо, хоорондын зөрчилдөөнийг арилгах зорилгоор хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах замаар шийдвэрлэх боломжтой юм.

3.2. Зохицуулалтын хувилбаруудын эерэг болон сөрөг талыг харьцуулсан тухай

Зорилгод хүрэх байдал: Зорилгод хүрэх байдлыг өмнө хийгдсэн судалгаа, санал асуулга, ашиг сонирхол нь хөндөгдөж байгаа этгээдүүд болон салбарын мэргэжилтнүүдийн санал зэргийг үндэслэн тодорхойллоо.

Боловсролын асуудал эрхэлсэн байгууллага чадавхжуулж, бие даан үйл ажиллагаа явуулах эрх зүйн орчин бүрдэнэ.

Боловсролын тухай хууль, Төрийн албаны тухай хуультай нийцүүлэн практикт хэрэгжих, боловсролын салбарт хараат бус үйл ажиллагаа явуулах нөхцөлийг бүрдүүлэхэд төрийн байгууллагуудын чиг үүргийн уялдаа холбоо тодорхой болно гэж үзэж байна.

Зардал, үр өгөөжийн харьцаа: Боловсролын тухай хуулийг нэмэлт, өөрчлөлтийг батлуулснаар сум, дүүргийн Засаг даргын бүрэн эрх боловсролын асуудал эрхэлсэн төрийн байгууллагын бүрэн эрхэд шилжих тул бүтцийн өөрчлөлтийн зардал шаардагдахгүй.

Боловсролын тухай хуулийн нэмэлт өөрчлөлтийг хэрэгжүүлснээр ерөнхий боловсролын сургуулийн захирал, цэцэрлэгийн эрхлэгчийн сонгон шалгаруулалт өөрчлөлт орохгүй тул захиргааны ачаалал, зардал гарахгүй болно.

3.3. Хамгийн үр дүнтэй хувилбарын тухай

Энэхүү тандан судалгааг хийх явцад зохицуулалтын нэг л хувилбар буюу хууль тогтоомжийн төслийг боловсруулах хувилбарыг сонгон авсан болно. Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 5.1-т заасны дагуу хуулийн нэмэлт, өөрчлөлтийн төсөл боловсруулан хууль тогтоомжийн хоорондын уялдаа холбоо, хоорондын зөрчилдөөнийг арилгах зорилгоор хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах замаар шийдвэрлэх боломжтой үзсэн. Учир нь Боловсролын тухай хуулийн зарим заалт нь Монгол Улсын Үндсэн хуультай агуулга зарчим, Төрийн албаны тухай хуультай зөрчилдсөн мөн нийгмийн хэрэгцээ шаардлагад тулгуурлаж буй учир хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах нь илүү үр өгөөжтэй нь харагдаж байна.

ДӨРӨВ. Зохицуулалтын хувилбарын үр нөлөөний талаар

Аргачлалын 5.5-т заасны дагуу хуулийн төсөл боловсруулах нэг хувилбарыг сонгосон ба үүнтэй холбогдуулан сонгосон нэг хувилбарын үр нөлөөг Аргачлалын 6-д заасны дагуу ерөнхий асуултуудад хариулах замаар дүгнэлтийг нэгтгэн гаргалаа.

4.1. Хүний эрх, нийгэм, эдийн засаг, байгаль орчинд үзүүлэх үр нөлөө

4.1.1. Хүний эрхэд үзүүлэх үр нөлөө

Монгол улсын Үндсэн”, Арван зургадугаар зүйлийн 4-т “ажил мэргэжлээ чөлөөтэй сонгох, хөдөлмөрийн аятай нөхцөлөөр хангуулах, цалин хөлс авах, амрах, хувийн аж ахуй эрхлэх эрхтэй. Хэнийг ч хууль бусаар албадан хөдөлмөрлүүлж болохгүй” дагуу уялдуулан боловсруулав.

Тухайлбал хуулийн нэмэлт, өөрчлөлтийн агуулгад төрийн албаны сонгон шалгаруултад тэнцсэн хүнийг өөр захиргааны байгууллага томилох эсэх асуудалд шийдвэр гаргаж буй нь тухайн этгээдийн эрхийг хөндөж буй хэрэг юм.

Хуулийн төсөл боловсруулах хувилбар нь хүний эрхийн суурь зарчмуудад нийцэж байгаа нь Аргачлалын 6.2-т заасан хүний эрхэд үзүүлэх үр нөлөөний суурь асуултын хариулт /Хавсралт хүснэгт 1/-аас харагдаж байна.

4.1.2. Эдийн засагт үзүүлэх үр нөлөө

Улсын төсөвт өөрчлөлт орохгүй бөгөөд бусад захиргааны байгууллага хуулийн этгээдэд ачаалал үүсгэхгүй нь Аргачлалын 6.2-т заасан эдийн засагт үзүүлэх үр нөлөөний суурь асуултын хариулт /Хавсралт хүснэгт 2/-оос харагдаж байна.

4.1.3. Нийгэмд үзүүлэх үр нөлөө

Хуулийн төсөл боловсруулах хувилбарын хувьд Аргачлалын 6.2-т заасан нийгэмд үзүүлэх үр нөлөөний суурь асуултын хариулт /Хавсралт хүснэгт 3/-аас харахад нийгэмд үзүүлэх ямар нэг сөрөг үр нөлөө байхгүй ба төрийн үйлчилгээний чанар, хүртээмжид эерэгээр нөлөөлөхөөр байна.

4.1.4. Байгаль орчинд үзүүлэх нөлөө

Аргачлалын 6.2-т заасан байгаль орчинд үзүүлэх үр нөлөөний суурь асуултын хариулт /Хавсралт-4/-аас харахад хуулийн төсөл боловсруулах хувилбар нь байгаль орчинд ямар нэгэн шууд болон шууд бус сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй байна.

4.2. Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээ, бусад хууль тогтоомжтой нийцэж байгаа эсэх талаар

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн зарчим, зохицуулалтын хүрээнд нийцүүлэн хуулийн нэмэлт, өөрчлөлтийн төсөл боловсруулагдсан болно. Мөн хуулийн нэмэлт, өөрчлөлтийн хуулийн төсөл нь төрийн албаны суурь зохицуулах харилцаа бөгөөд Төрийн албаны хуулийн зарчимд тулгуурлан боловсруулсан.

Монгол Улсын Олон улсын гэрээний нийт 585 байх бөгөөд энэхүү хуулийн нэмэлт, өөрчлөлтийн заалтын агуулга зөрчилдөн зүйл байхгүй болно.

Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны 52 дугаар тогтоолоор баталсан “Алсын хараа -2050” Монгол улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогын баримт бичгийн 1 дүгээр хавсралтын Зорилт 2.1. I үе шатны 3-т заасан “Суралцагчийн хөгжлийн хэрэгцээ, шаардлагыг хангасан, бүтээлч, чадварлаг багш, хүний нөөцөөр хангана”, Зорилт 5.4 I үе шатны 1-т “Чадахуйн зарчимд суурилсан, мэргэшсэн төрийн алба төлөвшсөн байна”, 2-т “Сонгуулийн үр дүнгээс үл хамааран төрийн албан хаагч тогтвортой ажиллах нөхцөл бүрдэж, төрийн албаны шатлан дэвшүүлэх тогтолцоо боловсронгуй болсон байна” тусгасан. Үүний дагуу Улсын Их хурлаас үүнтэй уялдуулан 2021-2030 онд энэхүү хөгжлийн бодлогын хүрээд хууль батлан гаргах, шинэчлэн найруулах, нэмэлт өөрчлөлт оруулах зайлшгүй шаардлага бий болж байна.

ТАВ. Тухайн зохицуулалтын талаархи олон улсын болон бусад улсын эрх зүйн зохицуулалтын харьцуулсан судалгаа

Аргачлалын 7-д зааснаар зохицуулалтын хувилбаруудын эерэг болон сөрөг талуудыг харьцуулан дүгнэлт хийлээ. Үүнд:

Боловсролын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулснаар сум, дүүргийн боловсролыг газрын дарга, ерөнхий боловсролын сургуулийн захирал, цэцэрлэгийн эрхлэгч хараат бус байдлаар томилогдох, чөлөөлөгдөх, болон боловсролын байгууллагын үйл ажиллагаа тогтвортой удирдлагаар хангахдаг, хууль хоорондын зөрчил арилах, Боловсролын тухай хууль, Төрийн албаны тухай хуулийн хэрэгжилт сайжирна.

Боловсролын байгууллагын үйл ажиллагаа улс төрийн албан тушаалтнаас ангид хэвийн явагдах боломж хангагдах ба тухайн салбарын хөгжилд шууд нөлөөлөл гарах ач холбогдолтой. Нөгөө талаараа төрийн байгууллагын шууд удирдлагад байгаа албан тушаалтныг удирдлага арга зүйгээр хангах хүний нөөцийн тогтвортой бодлого хэрэгжүүлэх боломжтой болно.

Төрийн албаны хаагчийн ажлын баталгааг хангаж хөндлөнгийн нөлөөлөл бий болгохгүй байх тус тус давуу талуудыг бий болгоно.

ЗУРГАА. ЗӨВЛӨМЖ

Аргачлалын 9-д заасны дагуу энэхүү үнэлгээний тайлангийн 5 дахь хэсгийн “Зохицуулалтын хувилбаруудыг харьцуулсан дүгнэлт”, 6 дахь хэсгийн “Олон улсын болон бусад улсын хууль эрх зүйн зохицуулалттай харьцуулсан байдал” зэргийг харьцуулан Боловсролын тухай хуулийн нийгмийн хэрэгцээ, шаардлага болон Монгол Улсын Үндсэн хууль болон бусад хуульд нийцүүлж, нийгмийн харилцаанд

үүсч болох эрсдэл, боловсролын байгууллагын бие даан үйл ажиллагаа явуулах эрх зүйн орчин бэхжүүлэх, сайжруулах зорилгын хүрээнд дараах зөвлөмжийг боловсрууллаа. Үүнд:

1. Боловсролын тухай хуулийн нэмэлт, өөрчлөлтийг Монгол Улсын Үндсэн хуулийн холбогдох заалттай агуулгын хүрээнд нийцүүлэн боловсруулах
2. Хуулийн төслийг зөвлөмжийн 1-т заасанд нийцүүлэн шинэчлэхдээ тухайн хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулсны улмаас хуулийн бүтэц, уялдаа харгалзан үзэх
3. Боловсролын тухай хуультай холбогдох Төрийн албаны тухай хууль, Монгол улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулиудад уялдуулан боловсруулах